

Politike cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja: Rad u tijeku

Izvešće o radu Europske mreže politika cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja za razdoblje 2009 – 2010

KRATKO IZVJEŠĆE

Ovo je skraćena verzija izvješća koje je pripremila Europska mreža politika cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja (ELGPN), mreža država članica koja u okviru Programa za cjeloživotno učenje uživa financijsku potporu EU-a. Izvješće opisuje rad mreže u 2009 i 2010 godini. Stavovi koji su izneseni su stavovi mreže ELGPN-a te ne označavaju nužno službeni stav Europske komisije ili bilo koje osobe koja djeluje u ime Komisije.

Cjelokupno izvješće možete zatražiti od koordinatora mreže ELGPN-a (elgpn@jyu.fi) ili se može skinuti s internetske stranice ELGPN-a (<http://elgpn.eu>). Dostupan je i kratki sažetak.

© Europska mreža politika cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja (ELGPN)

Koordinator za razdoblje 2009 – 2010: Finski institut za istraživanja u obrazovanju (FIER), Sveučilište Jyväskylän, Finska
<http://elgpn.eu>
elgpn@jyu.fi

Urednici: dr. Raimo Vuorinen/Finski institut za istraživanja u obrazovanju & profesor Anthony G. Watts/Nacionalni institut za obrazovanje i savjetovanje vezano za karijeru, UK

Prijevod: Hrvatski zavod za zapošljavanje, Središnja služba

Dizajn naslovnice i grafički dizajn: Martti Minkkinen/Finski institut za istraživanja u obrazovanju (FIER)
Izgled: Kaija Mannström/Finski institut za istraživanja u obrazovanju (FIER)

ISBN 978-953-7688-12-7 (kratko izvješće – tiskana verzija)
ISBN 978-953-7688-13-4 (kratko izvješće – pdf verzija)

Tisak: Birotisak d.o.o.
Zagreb 2011

Sadržaj

Predgovor.....	5
Priznanja	7
1 Pregled	9
2 Program rada ELGPN-a za razdoblje 2009– 2010	11
3 Vještine upravljanja karijerom (Radni paket 1.)	13
4 Proširenje pristupa (Radni paket 2.)	15
5 Mehanizmi suradnje i koordinacije (Radni paket 3.)	17
6 Osiguranje kvalitete i dokazi (Radni paket 4.)	19
7 Praćenje politike EU-a (Operativna skupina 1.)	21
8 Projekti financirani sredstvima EU-a: sinergije i poveznice s politikom (Operativna skupina 2.)	23
9 Evaluacija rada mreže ELGPN-a	25
10 Sljedeća faza.....	26
Prilog 1.: Nacionalne delegacije i kontaktne točke u mreži ELGPN-a za razdoblje 2009 – 2010	27
Prilog 2.: Doprinos zemalja članica aktivnostima ELGPN-a za razdoblje 2009 – 2010.....	28

Predgovor

Tijekom posljednjeg desetljeća sve se više pažnje posvećuje cjeloživotnom profesionalnom usmjeravanju na europskoj i nacionalnoj razini. Cjeloživotno je profesionalno usmjeravanje prepoznato kao važna dimenzija cjeloživotnog učenja, promičući pri tome kako socijalne tako i gospodarske ciljeve: osobito, poboljšanje ekonomičnosti i učinkovitosti obrazovanja, osposobljavanja i tržišta rada kroz svoj doprinos smanjenju ispadanja iz sustava obrazovanja, sprečavanju neusklađenosti vještina i poticanju rasta produktivnosti. Dvije EU Rezolucije Vijeća za obrazovanje (2004¹; 2008²) naglasile su potrebu za jakim uslugama profesionalnog usmjeravanja tijekom cijelog životnog vijeka kako bi se ljude „opremilo“ vještinama pomoću kojih bi mogli upravljati svojim učenjem i karijerama te prijelazima između i unutar obrazovanja/osposobljavanja i zaposlenja. Rezolucije su se usmjerile na četiri prioriteta područja: razvoj vještina upravljanja karijerom; pristupačnost usluga; osiguranje kvalitete; koordinacija usluga. Države članice se poticalo da

moderniziraju i ojačaju svoje politike i sustave profesionalnog usmjeravanja.

Komisija je, u uskoj suradnji s Cedefop-om i Europskom zakladom za strukovno obrazovanje, aktivno podržala razvoj naručivši izradu studija, sastavljanjem priručnika za tvorce politika zajedno s OECD-om³, zatim poticanjem učenja i suradnje s kolegama stručnjacima kao i poticanjem razvoja zajedničkih referentnih alata uz podršku europske stručne skupine koja se sastajala između 2002. i 2007. godine. Godine 2007. države članice odlučile su osnovati Europsku mrežu politika cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja (ELGPN). Komisija je toplo pozdravila ovu inicijativu kao obvezu i način na koji će se konkretno realizirati prioriteta Rezolucije na nacionalnoj razini. Komisija trenutno pruža financijsku podršku ELGPN-u u okviru Programa za cjeloživotno učenje te sudjeluje na sastancima mreže.

Čestitam mreži ELGPN-a na svemu što je postigla tijekom prve tri godine svog postojanja te zahvaljujem našim finskim kolegama – Raimou Vuorinen i Lei Pöyliö na dinamičnom rukovođenju pri koordinaciji mreže. Ovo

¹ Vijeće Europske unije (2004) Jačanje politika, sustava i praksi profesionalnog usmjeravanja tijekom života. 9286/04 EDUC 109 SOC 234.

² Vijeće Europske unije (2008) Bolja integracija cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja u strategije cjeloživotnog učenja. 2905. sastanak vijeća vezan za obrazovanje, mlade i kulturu, Bruxelles, 21. studenog 2008

³ Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj i Europska komisija (2004). Profesionalno usmjeravanje: Priručnik za tvorce politike. Pariz: OECD.

izvješće predstavlja glavne rezultate i prikazuje dodanu vrijednost mreže na nacionalnoj i europskoj razini. Mreža je pomogla učvrstiti suradnju i promicati „ujedinjene“ usluge profesionalnog usmjeravanja koje pokrivaju učenje i rad, te je inspirirala neke zemlje u kojima nije bilo foruma da okupe sve dionike kako bi ga osnovali. Za svako od četiri prioriteta područja Rezolucije predstavljeni su rezultati zajedničkog rada te su utvrđeni preostali izazovi.

Veća učestalost prijelaza s kojima se građani moraju suočiti tijekom svog života, zajedno s većom raznolikošću i pokretljivošću u obrazovanju/osposobljavanju i na tržištu rada, učinili su učinkovite sustave cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja važnijim no ikad. Nasljednica Lisabonske strategije – *Europa 2020: Europska strategija za pametni, održivi i inkluzivni rast* – među svoje ciljeve uključuje smanjenje ranog napuštanja školovanja na 10 % te želi postići da 40% mlađe generacije završi

program visokoškolskog obrazovanja. Strategija također naglašava potrebu: da se poboljša ulazak mladih ljudi na tržište rada; unaprijedi priznavanje neformalnog i informalnog učenja; poboljšaju obrazovni ishodi, otvorenost i relevantnost obrazovnih sustava; poveća privlačnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja; da građani budu u mogućnosti usvojiti kompetencije potrebne da se uključe u daljnje učenje i tržište rada od najranije dobi te da ih razvijaju tijekom života. Visokokvalitetni, pristupačni i koordinirani sustavi profesionalnog usmjeravanja ključni su za postizanje ovih ciljeva. Stoga potičem ELGPN da nastavi sa svojim vrijednim radom te im želim uspjeh.

Gordon Clark
Rukovoditelj
Opća uprava za obrazovanje i kulturu
Europska komisija

Priznanja

Ovo je izvješće rezultat zajedničkih napora Europske mreže politika cjeloživotnog profesionalnog usmjerenja (ELGPN). Odras je doprinosa svih koji su sudjelovali u mreži, a osobito:

- nacionalnih delegacija koje su utvrdile prioritete u okviru programa rada ELGPN-a za razdoblje 2009 – 2010, osvjetljavajući te teme iz vlastite perspektive;
- zemalja domaćina plenarnih skupština, a također i tematskih aktivnosti s vlastitim primjerima nacionalnih politika i analiza slučajeva kako bi podržale zajedničko učenje;
- dužnosnika francuskog i španjolskog ministarstva obrazovanja koji su unaprijedili rad ELGPN-a na način da su bili domaćini konferencija Predsjedništva EU-a;
- predstavnika partnerskih organizacija koji su sudjelovali u programu rada, a to su: Mika Lauunikari (Cedefop), Helmut Zelloth (ETF), Karen Schober (IAEVG), dr. Gerhart Rott (FEDORA), dr. John McCarthy (ICCDPP) i dr. Wolfgang Müller (Mreža javnih službi za zapošljavanje EU-a);
- predstavnika vodećih zemalja za svaku tematsku aktivnost, koji su vodili aktivnost (RP – radni paket; OS – operativna skupina) u suradnji s koor-

dinatorom ELGPN-a te su sudjelovali u pripremi relevantnih dijelova ovog izvješća:

- RP1: Jasmin Muhic, Češka Republika;
  - RP2: Jean-Marie Lenzi, Francuska; dr. Guðbjörg Vilhjálmssdóttir, Island;
  - RP3: dr. Peter Hartel, Austrija; dr. Bernhard Jenschke, Njemačka;
  - RP4: Steffen Jensen, Danska
  - OS2: Brigita Rupar, Slovenija.
- ugovorenih stručnjaka koji su pripremili prethodna kratka izvješća i napomene za sastanke tematskih aktivnosti te su također sastavili relevantne dijelove ovog izvješća:
    - RP1: profesor Ronald Sultana, Malta;
    - RP2: profesor Fusûn Akkök, Turska;
    - RP3: profesor Tony Watts, Ujedinjena Kraljevina;
    - RP4: izvanredni profesor Peter Plant, Danska;
    - OS1: Françoise Divisia, Francuska; dr. John McCarthy, Irska;
    - OS2: Saša Niklanovič, Slovenija;
    - Evaluacija: Peter Weber, Njemačka.

Mreža se odlučila istovremeno baviti s četiri prioriteta

koja su utvrđena Rezolucijom EU-a iz 2008 godine: širina i djelokrug aktivnosti su predstavljeni u ovom izvješću.

Zahvaljujemo također i predstavnicima Europske komisije (Gordon Clark, Carlo Scatoli, Jennifer Wannan i Maike Koops iz Opće uprave za obrazovanje i kul-

туру; Susanne Kraatz iz Opće uprave za zapošljavanje) na podršci tijekom provođenja programa rada.

Raimo Vourinen
Koordinator, ELGPN

Pregled

Svrha ovog izvješća je obznanjivanje dosadašnjih ishoda rada Europske mreže politika cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja (ELGPN) relevantnim tvorcima politika i dionicima kako na europskoj tako i na nacionalnoj razini.

Cilj ELGPN-a je pružiti podršku državama članicama Europske unije (EU) (i susjednim zemljama koje ispunjavaju uvjete za Program za cjeloživotno učenje EU-a) i Europskoj komisiji u razvijanju europske suradnje vezano za cjeloživotno profesionalno usmjeravanje u područjima obrazovanja i zapošljavanja. Njezina je svrha promicanje suradnje na razini država članica u provođenju prioriteta koji su utvrđeni u Rezolucijama EU-a o cjeloživotnom profesionalnom usmjeravanju (2004; 2008). Mrežu su uspostavile države članice; Komisija podržava njene aktivnosti u okviru Programa za cjeloživotno učenje.

ELGPN predstavlja značajan napredak u podršci nacionalnom razvoju politike cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja u Europi. Kao mreža koju pokreću države članice, ona također predstavlja inovativni oblik metode otvorene koordinacije unutar EU-a.

Članstvo u ELGPN-u otvoreno je za sve zemlje koje ispunjavaju uvjete za pomoć u okviru Programa za cje-

loživotno učenje EU-a za razdoblje 2007. – 2013. Zemlje koje sudjeluju imenuju svoje predstavnike u mreži te se potiču da uključuju vladine i nevladine predstavnike. Gotovo sve zemlje uključuju predstavništvo svog ministarstva obrazovanja; više od polovice uključuju predstavništvo ministarstva rada/zapošljavanja; a neke i nevladine organizacije (vidi Prilog 1.). Prikladnim vezama mreža osigurava redovite kontakte s ostalim relevantnim tijelima i mrežama na nacionalnoj, europskoj i međunarodnoj razini.

Mreža ELGPN-a se trenutno sastoji od 26 zemalja članica (AT, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IS, IT, LV, LT, LU, MT, NL, NO, PL, PT, SE, SK, SI, TR, UK), te još 4 dodatne zemlje koje sudjeluju kao promatrači (BE, BG, IR, RO).

Članice izvještavaju da je sudjelovanje u mreži povećalo njihovu svijest o mogućim odgovorima na zajedničke izazove te im je omogućilo jednu potpuno novu perspektivu i uvid u svoju nacionalnu uslugu profesionalnog usmjeravanja. Specifična pitanja kod kojih je uočen napredak su sljedeća:

Pregled

- podrška za poboljšanje koordinacije usluga (trenutno je svih 30 zemalja ili uspostavilo ili je u postupku uspostavljanja foruma za profesionalno usmjeravanje ili nekog drugog mehanizma);
- zajedničko razumijevanje vještina upravljanja karijerom;
- prepoznavanje potencijala novih tehnologija u svrhu proširenja pristupa uslugama, nadopunjavanjem individualne usluge telefonskim i interaktivnim internetskim uslugama;
- razumijevanje potrebe za jačim dokazima vezano za osiguranje kvalitete.

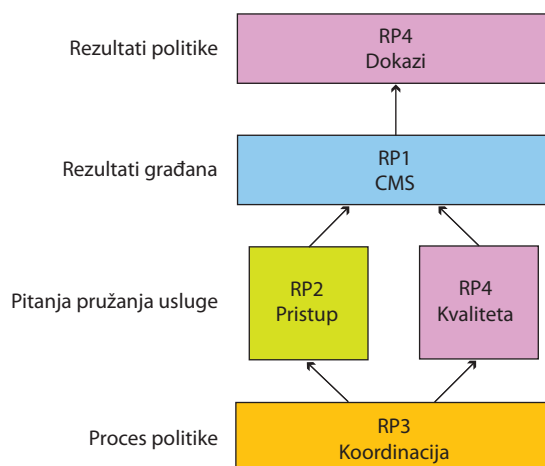
Program rada ELGPN-a za razdoblje 2009 – 2010

Tijekom 2009 i 2010 godine održane su četiri plenarne skupštine ELGPN-a (Luksemburg, ožujak 2009 godine; Riga, Latvija, rujan 2009 godine; Zaragoza, Španjolska, svibanj 2010 godine; Lisabon, Portugal, rujan 2010 godine).

Čitava se mreža složila da se program rada za razdoblje 2009 – 2010 godine treba temeljiti na četiri teme utvrđene u Rezoluciji iz 2008 godine. U skladu s tim, radilo se u četiri radna paketa (svaki je uključivao 10 - 12 zemalja) kako bi se:

- poticalo cjeloživotno usvajanje *vještina upravljanja karijerom* (RP1);
- olakšalo *pristup* uslugama profesionalnog usmjerenja za sve građane, uključujući priznavanje prethodnog iskustvenog učenja (APEL) (RP2);
- poticalo *mehanizme suradnje i koordinacije* u području razvoja politike i sustava profesionalnog usmjerenja među različitim nacionalnim, regionalnim i lokalnim dionicima (RP3);
- razvilo *osiguranje kvalitete i bazu dokaza* za razvoj politike i sustava (RP4).

Odnos između ove četiri teme može se prikazati na sljedeći način:

Svaki je radni paket imao jednu ili dvije vodeće zemlje i ugovorenog stručnjaka koji su koordinirali i podržavali aktivnost u suradnji s koordinatorom ELGPN-a. U svakom je slučaju program uključivao dva zasebna tematska terenska posjeta i treći zaključni sastanak. Terenski posjeti omogućili su zemljama domaćinima da se informiraju i obogate svoje vlastite politike i prakse te da u ove procese uključe glavne tvorce politike. Za svaki je sastanak ugovoreni stručnjak dostavio kratko izvješće i napomene.

Nadalje, program rada ELGPN-a za razdoblje 2009 - 2010 uključivao je dvije tematske operativne skupine, koje su se usredotočile na sljedeće:

- europsko obrazovanje i osposobljavanje i politike zapošljavanja iz perspektive cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja, uključujući izvještaje vezane za četiri teme radnih paketa kako su utvrđene u Rezoluciji iz 2004 i 2008 godine, plus komentar na ulogu cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja u odnosu na trenutnu gospodarsku krizu (OS1);
- sinergiju projekata koje financira EU i njihove poveznice s politikama cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja (OS2).

Rad svakog od radnih paketa i operativnih skupina sažet je u narednim dijelovima ovog izvješća. Nakon

toga slijede evaluacijski podatci i planovi za sljedeću fazu. Prilog 2. ukazuje na sudjelovanje svake zemlje članice u različitim aktivnostima.

Stranica ELGPN-a (<http://elgpn.eu>) služi kao skladište dokumenata i istraživačka platforma mreže. Stranica je strukturirana u skladu s prioritetima Rezolucije Vijeća EU-a. Pruža podršku upravljanju mrežom i sadrži informacije o nacionalnim kontaktnim točkama ELGPN-a. Također sadrži bazu podataka koja članicama omogućava da dijele i šire iskustva o zanimljivim nacionalnim inicijativama ili projektima vezanim za razvoj politike cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja. Format za ove nacionalne primjere temelji se na Sustavu znanja za cjeloživotno učenje Europske komisije (KSLLL). To omogućava da budu objavljeni u KSLLL-u i na stranici ELGPN-a.

Vještine upravljanja karijerom (Radni paket 1.)

Objašnjenje

Vještine upravljanja karijerom (CMS) skupina su kompetencija koje pojedincima i skupinama omogućavaju da na strukturirane načine prikupljaju, analiziraju, sintetiziraju i organiziraju informacije o sebi, obrazovanju i zanimanjima, te se također odnose na vještine potrebne za donošenje i provođenje odluka i realizaciju prijelaza. Takve se kompetencije traže od građana kako bi svladali složene prijelaze koji su karakteristika suvremenog obrazovanja, osposobljavanja i zapošljavanja. S obzirom na zahtjeve gospodarstva temeljenog na znanju, te kao odgovor na brze promjene tehnologije, promjene na tržištima i one vezane za mogućnosti zapošljavanja, uključivanje građana u formalno učenje, osposobljavanje i prekvalifikacije najvjerojatnije će trajati još dugo u njihovoj odrasloj dobi. Podučavanje CMS vještina bit će od pomoći građanima u upravljanju nelinearnim putanjama njihove karijere te će pridonijeti njihovoj zapošljivosti, potičući socijalnu jednakost i uključivanje.

U mnogim zemljama članicama ELGPN-a školski su nastavni planovi izrađeni ili se izrađuju na način da mladi ljudi postanu vješti u planiranju i upravljanju prijelazima između obrazovanja, osposobljavanja i zapošljavanja. U visokom obrazovanju Bolonjski proces promiče CMS vještine potičući aktivno učenje koje je usmjereno na studenta te pokušavajući poboljšati zapošljivost diplomiranih stručnjaka.

CMS vještine se također potiču i kod nezaposlenih osoba: mnoge javne službe za zapošljavanje programe koji jačaju zapošljivost odraslih osmišljavaju same ili njihovo osmišljavanje povjeravaju vanjskim suradnicima, a sve s ciljem povećavanja šansi na ograničenim tržištima rada.

Takav naglasak na CMS vještinama ne bi trebalo tumačiti na način da bi se oni koji završe bez posla trebali okrivljavati za neuspjele prijelaze. Treba voditi brigu o tome da se izbjegne „individualizacija“ socijalnih pitanja: dok CMS vještine mogu podržati i olakšati prijelaze, mnogi problemi s kojima se osobe susreću nisu problemi pojedinca, već strukturalnih neuspjeha gospodarstva.

Dosadašnji razvoj i napredak

Sadržaj programa za CMS vještine kao i načini poučavanja različiti su diljem EU-a, ali s visokim stupnjem preklapanja. Na paneuropskoj razini pojam „CMS vještine“ trenutno je vrlo raširen; na razini zemlje članice mogu se koristiti i drugi termini koji se odnose na sličan skup vještina (npr. „životne vještine“, „osobno i socijalno obrazovanje“, „učenje razvoja karijere“). Ovi različiti pojmovi odnose se na sljedeće: poticanje kompetencija koje pomažu pojedincima i skupinama da prikupe, analiziraju,

sintetiziraju te organiziraju informacije o obrazovanju i profesijama kao i da donesu i provedu odluke te realiziraju prijelaze. Takav je program danas široko prihvaćen te se ovi ciljevi pokušavaju ostvariti diljem EU-a.

Pitanja, izazovi i ključne poruke

Glave rasprave vezane za CMS vještine uključuju:

- *Razinu na kojoj se može raspravljati o različitim temama CMS vještina*, ovisno o dobi i razini obrazovanja. Iako se često prihvaća razvojni pristup CMS vještinama, to nije slučaj u svim zemljama.
- *Potrebu za utvrđivanjem CMS vještina koje su specifične za potrebe rizičnih ciljnih skupina*, pri čemu ciljne skupine imaju veliku ulogu u razvijanju takvih programa poučavanja CMS vještina.
- *Potrebu za prepoznavanjem različitih tradicija nastavnih planova u različitim zemljama*. To bi moglo spriječiti razvoj okvira za CMS vještine na europskoj razini.
- *Poželjnost nacionalnog okvira za CMS vještine, kojim će se utvrditi minimalna razina znanja i vještina koja će biti dostupna svim građanima*, uz istodobno fleksibilno tumačenje ovog okvira kao odgovor na specifične kontekste.
- *Izazov integriranja CMS vještina u obrazovni kontekst*. Mogućnosti su sljedeće: CMS vještine kao zasebni „školski predmet“; CMS vještine koje će prožimati cijeli nastavni plan; CMS vještine kao izvannastavna aktivnost; ili kao mješavina ovih strategija.
- *Korištenje iskustvenih i inovativnih pedagogija*. Ključno je da pedagozi prekorače didaktičke upute kojima uključuju niz iskustvenih strategija učenja, igre vezane za pitanje karijere, kompjuterske resurse, itd.
- *Ocjenjivanje CMS vještina*. U nekim zemljama vlada mišljenje da je motivacija učenika dovoljna za usvajanje CMS vještina te da nema potrebe za ocjenjivanjem. U drugim se naglasak stavlja na pravo

učenika da mu se formalno prizna razvoj vještina. U okviru obrazovne tradicije u kojoj ispiti imaju glavnu ulogu, bilo koje područje nastavnog plana koje se formalno ne ocjenjuje, može se u hijerarhiji znanja učiniti nevažnim te posljedično također i u očima učenika. Korištenje inovativnih metoda ocjenjivanja, kao što su portfelji, ima prednost utoliko što olakšava i priznaje učenje, a da pri tome ne potiskuje inovativne metodologije poučavanja.

- *Načini na koje se u kontekstu javnih službi za zapošljavanje CMS vještine mogu prenijeti odraslima* kako bi se osiguralo da nezaposlene osobe nauče cijeli niz vještina koje povećavaju njihovu zapošljivost. Neki od najboljih primjera su poslovni klubovi (eng. job clubs), osobito oni koji su unajmljeni za pružatelje usluga koji su bliski ciljnoj skupini. U takvim kontekstima, grupni će pristup vjerojatno djelovati osnažujuće.
- *Potrebu omogućavanja da se CMS vještine ne poučavaju iz deficitarne perspektive* koja na pojedince gleda kao na neki način „manjkavima“, već iz osnažujuće perspektive. Važno je na klijente gledati kao na osobe s jakim stranama, a ne s problemima.

Smjernice za budućnost

- Mnoge zemlje još uvijek trebaju razviti nacionalni okvir za CMS vještine.
- Mnogi također trebaju osmisliti jasnu politiku vezanu za mjesto CMS vještina u nastavnom planu.
- Potrebna je jasna strategija osposobljavanja za one koji će poučavati CMS vještine kao i relevantni popratni resursi koji se mogu koristiti u velikom broju različitih konteksta.
- Prilikom osmišljavanja programa za poučavanje CMS vještina potrebno je u obzir uzeti specifične potrebe rizičnih ciljnih skupina.
- Potrebno je nastaviti s radom vezano za razvoj prikladnih strategija ocjenjivanja.
- Usprkos ograničenjima treba razmotriti mogućnost izrade europskog okvira za CMS vještine.

Proširenje pristupa (Radni paket 2.)

Objašnjenje

Proširenje pristupa je na programu mnogih zemalja, uključujući i pitanja kako proširiti usluge za različite ciljne skupine, korištenje alata ICT-a, te kako upravljati i financirati integriranije usluge. U mnogim su okruženjima utvrđena dva aspekta manjkavog pristupa:

- Nisu na pravi način zadovoljene potrebe čitavog niza različitih skupina građana.
- Usluge profesionalnog usmjeravanja se još uvijek često pružaju na ograničenom broju mjesta i kroz ograničeni broj medija, u određeno vrijeme dana ili tjedna te u određenim životnim razdobljima, čime se ograničava cjeloživotni pristup.

S obzirom na trenutnu gospodarsku krizu i sve veće stope nezaposlenosti, pristup uslugama profesionalnog usmjeravanja od ključne je važnosti. Trenutna kriza također naglašava potrebu za proširenjem pristupa s težištem na određenim ciljnim skupinama (npr. mladi ljudi u ključnim prijelaznim razdobljima u obrazovanju i pri prijelazu iz škole na posao, osobe koje su napustile sustav obrazovanja, nezaposlene mlade osobe i odrasli te oni koji su u nepovoljnom položaju na tržištu rada).

Veliki broj zemalja je spoznao da je tehnologija, a osobito internet i telefon, ključni pokretač razvoja profe-

sionalnih resursa, te da omogućava pristup uslugama većem broju ljudi u vrijeme, na mjestu i metodom koja je najprikladnija njihovim potrebama. Tehnologija omogućava pružanje usluga kombinacijom medija kao što su e-profesionalno usmjeravanje, telefonske linije za pomoć te individualno profesionalno usmjeravanje. Postojeće usluge profesionalnog usmjeravanja treba reorganizirati na način da se postigne najbolji odnos troška i učinka.

Dosadašnji razvoj i napredak

Nekoliko zemalja ima novo zakonodavstvo vezano za pristup, pružanje usluga i razvoj novih alata i sustava. To uključuje zakonodavstvo vezano za usluge profesionalnog savjetovanja kao dio politika zapošljavanja (CZ), vezano za utvrđivanje prava svih građana na besplatne usluge cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja kroz javne službe (FR), vezano za obrazovanje odraslih koje pruža podršku profesionalnom usmjeravanju na radnom mjestu i priznavanju neformalnih i informalnih procesa učenja (IS) te vezano za kvalifikacije savjetnika (FR, IS, PL). Druge odluke osvjetljavaju prioritete za učinkovitije korištenje ICT-a u profesionalnom usmjeravanju (LT), i naglašavaju alate ICT-a u profesionalnom usmjeravanju koji bi trebali postati dijelom strategije e-vlade (SK). Dalj-

nji značajni trendovi uključuju novu integriranu uslugu (FR), uspostavljanje internetskog portala i telefonske usluge kao instrumenata potpore pri izboru karijere, uz program za promicanje lokalnih inicijativa profesionalnog usmjeravanja povezan s lokalnim strategijama učenja (DE), nova usluga vezana za razvoj karijere odraslih u Engleskoj (UK) i Nacionalni sustav informiranja o karijerama putem interneta (TR).

Ključne poruke

- *Komplementarna priroda kanala pružanja usluga.* Dok je u većini zemalja tehnologija prepoznata kao važan element u razvoju i pružanju usluga vezanih za karijeru, usluge u obliku individualnog i/ili grupnog rada ostaju i dalje glavni dio profesionalnog usmjeravanja. Nove tehnologije imaju veliki potencijal za omogućavanje izvodljivijeg i jeftinijeg pristupa, za inovativno i fleksibilno pružanje usluga temeljeno na samouslužnom pristupu, nadopunjavajući tradicionalne oblike profesionalnog usmjeravanja.
- *Razvijanje integriranih usluga.* Razviti integrirane usluge za ljude svih dobnih skupina novi je izazov, te zahtjeva ponovno osmišljavanje institucionalnih konteksta i profesionalnih kompetencija, drugačiji mentalitet i kulturu.
- *Različite razine usluga kako bi se zadovoljile različite individualne potrebe korisnika.* Pojedinci se međusobno razlikuju: od onih koji su unutarnje motivirani te su sposobni uspješno donositi odluke glede svoje karijere do onih kojima je potrebna značajna podrška.
- *Priznavanje prethodnog iskustvenog učenja (APEL) kao učinkovite metodologije za razvoj zapošljivosti.* Građanima je potrebno osigurati pristup adekvatnom profesionalnom usmjeravanju i podršci kako

bi im se pomoglo da iskoriste APEL za vrednovanje svog prethodnog učenja, osobito onima koji raspoložuju niskim razinama vještina te onima koji su bez posla.

- *Standardi pružanja usluge.* Potrebno je razviti standarde (npr. valjanost, pouzdanost, točnost, objektivnost, sveobuhvatnost, relevantnost s obzirom na ciljne skupine, pravovremenost) za materijale temeljene na ICT-u i druge materijale o karijerama.
- *Etička pitanja vezana za korištenje ICT-a u profesionalnom usmjeravanju.* To uključuje kvalitetu ocjenjivanja dostupnog na Internetu.
- *Pristup kao pitanje socijalne pravde.* Kako bi se postigla zadovoljavajuća ravnoteža između kvalitete i pristupa potrebno je bolje razumijevanje učinkovitosti profesionalnog usmjeravanja ne samo vezano za trošak, već i kao instrument za postizanje ciljeva socijalne pravičnosti.

Ključni izazovi

- Kako razviti kompetencije za korištenje alata ICT-a.
- Kako učinkovito koristiti potencijal *on-line* društvenih medija i mobilne tehnologije.
- Kako evaluirati nacionalne resurse za pružanje usluga u odnosu na novu paradigmu cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja.
- Etički aspekti.
- Evaluiranje relativne učinkovitosti različitih načina pružanja usluga za različite skupine.
- Kako raspodijeliti financijska sredstva među različitim kanalima pružanja usluge pri zadovoljavanju potreba različitih prioritetnih skupina.
- Kako zakonodavstvo može definirati prava građana na profesionalno usmjeravanje i pružanje usluga.
- Kako unaprijediti dostupnost usluga profesionalnog usmjeravanja građanima.

Mehanizmi suradnje i koordinacije (Radni paket 3.)

Objašnjenje

U svim se zemljama usluge profesionalnog usmjeravanja pružaju u različitim sektorima, u nadležnosti različitih ministarstava i drugih tijela i institucija (škole, visokoškolsko obrazovanje, javne službe za zapošljavanje, socijalni partneri, dobrovoljni sektor, privatni sektor). Jedna od ključnih uloga ovih usluga je pomoći pojedincima da se učinkovito kreću kroz sektore tijekom svog osobnog i profesionalnog razvoja. U skladu s tim, učinkovite politike cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja trebaju uključivati brojna različita nadležna tijela i dionike. Nacionalni forum za cjeloživotno profesionalno usmjeravanje je mehanizam okupljanja ovih tijela kako bi se omogućio učinkovitiji razvoj politike i usklađenije pružanje usluge.

Da bi Nacionalni forum cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja bio široko prepoznat kao takav, trebao bi zadovoljiti četiri uvjeta:

- Trebao bi uključivati vladu ili barem biti prepoznat od strane vlade.
- Članstvo ne bi trebalo biti ograničeno samo na ministarstva, već i na druge ključne dionike.
- Trebao bi objedinjavati područja obrazovanja i zapošljavanja.

- Trebao bi pokrivati profesionalno usmjeravanje za mlade i za odrasle.

U nekim se slučajevima mogu razviti alternativni mehanizmi kako bi se ostvarile neke od koristi Nacionalnog foruma.

Forum ili sličan mehanizam može djelovati na jednoj ili više od ukupno tri razine:

- *Komunikacija*. Mogla bi uključivati razmjenu informacija i istraživanje mogućnosti za suradnju i koordinaciju.
- *Suradnja* među partnerima unutar postojećih struktura. Većinom bi mogla biti neformalne prirode te se temeljiti na sporazumu o suradnji, s tim da svaki partner zadrži mogućnost donošenja odluka.
- *Koordinacija*. Najvjerojatnije će zahtijevati koordinacijsku strukturu, s operativnim ovlastima i financiranjem (i po mogućnosti ugovorom ili zakonskim predstavnikom).

Na prvoj razini (komunikacija) nacionalni forum može poprimiti oblik radne skupine ili mreže ili tima za razmišljanje i planiranje; na trećoj razini (koordinacija) vjerojatno će biti potrebna formalnija i održivija struktura.

Dosadašnji razvoj i napredak

Nacionalni forumi cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja do sada su osnovani u 17 europskih zemalja, a u 10 zemalja je u tijeku osnivanje takvog foruma. U još tri zemlje uspostavljeni su ili se uspostavljaju alternativni mehanizmi. Dakle, sve zemlje članice pridaju važnost poboljšanoj suradnji i koordinaciji usluga.

Ključne poruke

Dosadašnja iskustva upućuju na deset ključnih poruka za zemlje koje žele uspostaviti takve forume:

- uspostaviti jasnu vezu sa strategijama cjeloživotnog učenja, zapošljavanja i socijalnog uključivanja te utvrditi ulogu cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja kao javnog dobra u odnosu na ove strategije;
- utvrditi zajedničke definicije i terminologiju;
- biti selektivan pri utvrđivanju potencijalnih sudionika;
- imati jasno utvrđene ciljeve, zadatke i uloge;
- imati jasno vodstvo, jake pobornike i veliku predanost ključnih sudionika;
- jasno utvrditi odnos s vladom (uključujući, kada je to prikladno, regionalnu i lokalnu vlast);
- imati tajništvo koje je neovisno ili barem „izolirano od vanjskih utjecaja”;
- poticati razvoj, ali ostati vjeran glavnoj misiji;
- biti svjestan rizika konflikta uloga;
- težiti radu iz perspektive građana, prepoznajući javne koristi od takvog pristupa.

Pitanja i izazovi

Ključna pitanja i izazovi:

- Treba li forum uspostaviti vlada, možda kroz zakonodavstvo (pristup „od vrha prema dolje”) ili će se uspostaviti na inicijativu određenog broja nevladinih organizacija koje potom uspostavljaju vezu s vladom (pristup „odozdo prema gore”). Koristi bi moglo biti od integriranja elemenata oba procesa.
- U zemljama gdje su značajne ovlasti vezane za obrazovanje i/ili zapošljavanje spuštene na regionalna/lokalna nadležna tijela, važnost *suradnje i koordinacije na regionalnoj/lokalnoj razini*. To bi, u najmanju ruku, moglo biti jednako važno kao na nacionalnoj razini. Ni jedna od ovih razina suradnje i koordinacije ne može biti učinkovita bez one druge.
- *Integrativni potencijal ICT-a*, na primjer, u prikupljanju informacija o karijerama i okupljanju pružatelja usluga profesionalnog usmjeravanja iz različitih sektora kako bi se uspostavio zajednički internetski portal. Na taj se način dijele troškovi, korisnika se smješta u središte kreiranja usluge, te će se u skladu s time privući i više korisnika, sa zajedničkim koristima za sve partnere. Ako se nastavi razvijati, to bi moglo biti sredstvo koje bi pružateljima usluga moglo omogućiti da svoje dosadašnje pojedinačne usluge temeljene na sektorskom pristupu i usmjerene na njih same počnu pretvarati u u sustav cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja koji je usmjeren na korisnika, s internetskim portalom u središtu, te uz podršku koordiniranog sektorskog pružanja individualne usluge i drugih vrsta pružanja usluga. Kvaliteta i učinkovitost takvog pristupa ovisi o njegovoj pretvorbi u sustav cjeloživotnog učenja koji je usmjeren na proces, te je smislen i sveobuhvatan.

Osiguranje kvalitete i dokazi (Radni paket 4.)

Objašnjenje

Radni paket 4. bavi se poveznicama između politika profesionalnog usmjeravanja, istraživanja i prakse, i to na dva načina:

- uloga i razvoj pristupa osiguranja kvalitete (QA) u području profesionalnog usmjeravanja;
- dokazi koji postoje ili ih treba podastrijeti, a na kojima bi se temeljile, objašnjavale i poboljšale aktivnosti profesionalnog usmjeravanja.

Transverzalna uloga cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja zahtjeva visokokvalitetno pružanje usluga i međusektorski pristup osmišljavanju sustava osiguranja kvalitete u području profesionalnog usmjeravanja.

Dosadašnji razvoj i napredak

Neke države članice EU-a uspostavile su sveobuhvatne, ali većinom sustave osiguranja kvalitete koji su utemeljeni na sektoru (npr. DK; UK). Neki od ovih pristupa sadrže neke elemente razvoja politike koji se temelje na dokazima. Škotska, na primjer, ima sveobuhvatni pristup profesionalnog usmjeravanja za sve dobne skupine, gdje se dokaz definira kao niz pojedinačnih i društvenih

ishoda, uključujući i gospodarske koristi. U Njemačkoj je pokrenut koordinirani postupak za razvoj zajednički dogovorenih standarda kvalitete.

Elementi za okvir osiguranja kvalitete

Nakon sagledavanja političkih inicijativa i zanimljivih praksi u zemljama sudionicama vezano za osiguranje kvalitete u području profesionalnog usmjeravanja kao i istraživanja provedenih da bi se oformila baza dokaza za razvoj politike, odlučeno je da se sastavi popis elemenata koje valja uključiti u okvir osiguranja kvalitete (QA). Stručna skupina Europske komisije za cjeloživotno profesionalno usmjeravanje razvila je pet „zajedničkih referentnih točaka za sustave osiguranja kvalitete u području pružanja usluga profesionalnog usmjeravanja“. Radni paket 4. je odlučio dodati još dvije dodatne dimenzije (ishodi; učinak).

Konačni okvir sadrži matricu „referentnih točaka“ i pokazatelje; temelji se na modelu unos - postupak - ishod (eng. *input-process-outcome model*) te sadrži prijedloge koje podatke treba prikupiti kako bi se ocijenilo kako i do koje mjere je zadovoljen određeni pokazatelj:

Referentna točka	Odabrani pokazatelji
Uključenost građana i korisnika	<ul style="list-style-type: none"> • Dostupnost informacija o pravima i uslugama • Sustavi reakcija klijenata su u funkciji te se koriste • Redovite ankete o zadovoljstvu klijenata su tiskane/se koriste
Potrebne kompetencije	<ul style="list-style-type: none"> • Standardi prihvaćeni na nacionalnoj/regionalnoj razini • Sustavi certificiranja/akreditiranja • Uvjeti osposobljavanja i dostupnost • Potreban nadzor • Profesionalno ponašanje i korištenje adekvatnih metoda
Poboljšanje usluge	<ul style="list-style-type: none"> • Postojanje i obvezno korištenje sustava osiguranja kvalitete • Postoje utvrđeni standardi pružanja usluge (radna etika, metodologija, odnos savjetnik - klijenti, uvjeti u kojima se pruža usluga, financijski resursi, administrativne procedure, ICT oprema, ažurirane informacije, informacije o tržištu rada, pružanje usluga za klijente s posebnim potrebama, itd.) • Razvoj akcijskog plana s klijentima • Bilježenje postupka profesionalnog usmjeravanja i rezultata • Praćenje u svrhu ocjenjivanja poboljšanja usluge i rezultata
Povezanost	<ul style="list-style-type: none"> • Postojanje usluge namijenjene osobama svih dobnih skupina i/ili suradnja i koordinacija različitih pružatelja usluga • Dogovor o zajedničkim načelima
Ishodi/učinak: – ishodi učenja – ishodi tržišta rada/ gospodarski ishodi – ishodi socijalnog uključivanja	<ul style="list-style-type: none"> • Značajno poboljšanje znanja i kompetencija klijenata, vještina upravljanja karijerom, razine samopouzdanja, kompetencija donošenja odluka, spremnosti za posao, itd. • Stope prijelaza na sljedeću razinu obrazovanje/osposobljavanje/zapošljavanje • Poboljšanje stopa zadržavanja u i smanjenje stopa napuštanja obrazovnog sustava • Uspješni postupci posredovanja na tržištu rada • Razina i trajanje nezaposlenosti • Poboljšanje ponude radne snage u skladu sa zahtjevima • Odnos troška i učinkovitosti usluge

Okvir nacrtu uključuje kvalitativne i kvantitativne pokazatelje. Osmišljavanje okvira koji se uglavnom temelji na kvantitativnim pokazateljima je ambiciozan zadatak uzimajući u obzir ozbiljne metodološke probleme. Također, postoji opasnost od neželjenih učinaka ukoliko je osiguranje kvalitete isključivo usmjereno na kvantitativno mjerenje. Mora postojati ravnoteža između profesionalne sklonosti kvalitativnoj evaluaciji i zahtjeva tvoraca politike i pružatelja usluga za empirijskim dokazima i analizom troškova i koristi kako bi se učinkovito upravljalo uslugama i opravdalo ulaganje novca poreznih obveznika u takve usluge.

U sljedećoj fazi rada ELGPN-a potreban je daljnji rad na pokazateljima i podacima. Cilj nije zemljama članicama nametnuti okvir, već potaknuti raspravu koja će dovesti do sporazuma o elementima koje valja uključiti u pristup osiguranja kvalitete u području profesionalnog usmjeravanja. Ovim se slijedi slična europska praksa u drugim područjima, primjerice europski okviri osiguranja kvalitete za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, za visokoškolsko obrazovanje te vezano za „usluge od općeg interesa”. Za izvedivost i moguću provedbu okvira ključno je postojanje zajedničkog razumijevanja i vlasništvo okvira podijeljeno među članicama mreže ELGPN-a. I ovaj će postupak biti zadatak u sljedećoj fazi ELGPN-a.

Praćenje politike EU-a (Operativna skupina 1.)

Operativnu skupinu 1. uspostavila je mreža ELGPN-a te joj dodijelila dvostruku ulogu:

- osigurati da ishodi aktivnosti mreže imaju utjecaj na razvoj politike cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja na regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini;
- dijeliti i prenositi informacije tako da sve članice ELGPN-a mogu imati pristup tim informacijama te imati mogućnost biti uključene u relevantne procese.

Zadatci Operativne skupine 1. stoga su definirani na sljedeći način:

- podupirati bazu znanja članica ELGPN-a o relevantnom razvoju politike EU-a u području obrazovanja, osposobljavanja, zapošljavanja i socijalnog uključivanja; prikupljati i analizirati podatke o tome kako takve europske politike vode računa o cjeloživotnom profesionalnom usmjeravanju; i podijeliti te informacije unutar mreže;
- podupirati program rada ELGPN-a: postaviti snažan temelj tematskim aktivnostima ELGPN-a u kontekstu politike EU-a;

- podržati članice ELGPN-a u utjecanju na europsku i nacionalne politike vezano za ključnu ulogu cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja za relevantna područja: upozoriti članice ELGPN-a na aktualne političke procese; savjetovati članicama mreže kako se uključiti u te procese.

Lisabonska strategija tvori široki politički kontekst u kojem je uspostavljena mreža ELGPN-a. Usmjeravajući se na društvo i gospodarstvo znanja, društvenu kohezivnost i globalnu konkurentnost, Lisabonska je strategija vodila prvo desetljeće ovog tisućljeća u znaku reformi nacionalnih politika obrazovanja, osposobljavanja, zapošljavanja i socijalnog uključivanja diljem Europe. Kako se strategija reforme razvijala, tako je povezanost s cjeloživotnim profesionalnim usmjeravanjem postala sve izraženija. U dodatku sporazumima vezano za program reforme politike i sustava cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja (Rezolucija Vijeća o cjeloživotnom profesionalnom usmjeravanju, 2004., 2008.), Europska strategija zapošljavanja (1995.–2005.), Priopćenje Komisije o cjeloživotnom učenju (2001.), Rezolucija Vijeća o cjeloživotnom učenju (2002.), Konkretni budući ciljevi sustava obrazovanja i osposobljavanja (2002.) i Kopenhagenski proces o suradnji EU-a vezano za strukovno obrazovanje

i osposobljavanje (2002. i naknadna priopćenja) navode specifične preporuke o tome kako cjeloživotno profesionalno usmjeravanje može pomoći ostvariti ciljeve reforme. Europski socijalni partneri (2002.) prepoznali su značaj informiranja i profesionalnog usmjeravanja za razvijanje kompetencija i kvalifikacija radne snage.

U obnovi Lisabonske strategije u 2005. godini Europsko je vijeće naglasilo optimizaciju ljudskog kapitala, osobito putem cjeloživotnog učenja, s posebnim naglaskom na cjeloživotnom profesionalnom usmjeravanju. Preporuka Europskog parlamenta i vijeća (2006.) o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje navela je profesionalno usmjeravanje kao dio kompetencije “učenje kako učiti”.

Kraj ciklusa 2008 – 2010 Lisabonske strategije poklopio se s gospodarskom krizom, usmjeravajući pažnju na smanjenje njenog gospodarskog i socijalnog učinka. Definirana su dva buduća cilja:

- Bolje povezivanje fleksibilnosti sa sigurnošću kroz novi koncept „fleksigurnost“. U 2007. godini fleksigurnost je postala kamen temeljac politika zapošljavanja EU-a za prilagodljivost radne snage, razvoj i zapošljivost, s posebnim naglaskom na cjeloživotnom učenju. Politike fleksigurnosti su osmišljene kao potpora građanima tijekom profesionalnih prijelaza te naglašavaju ulogu nacionalnih javnih službi za zapošljavanje i socijalnih partnera u pružanju podrške te pri utvrđivanju i predviđanju potrebnih vještina.
- Uspješnije predviđanje potrebnih vještina kroz inicijativu *Nove vještine za nove poslove*. U većini dokumenata vezanih za obrazovanje i zapošljavanje, koje je predložila Komisija, a usvojilo Vijeće od 2007. godine, pojavljuje se pitanje svijesti o potrebi za boljim predviđanjem i usklađivanjem vještina na tržištu rada. Naglašena je uloga profesionalnog usmjeravanja: pružiti podršku tražiteljima zaposlenja pri utvrđivanju kompetencija koje nedostaju na tržištu rada, a čije će usvajanje omogućiti obavljanje traženih poslova.

Inicijativa *Poslovi i vještine* s posebnim naglaskom na mladima, pokrenuta 2008. godine, naglašava da je neusklađenost ponude i potražnje na tržištu rada jedan od glavnih čimbenika nezaposlenosti mladih te u ovom kontekstu ističe važnu ulogu profesionalnog usmjeravanja, osobito vezano za prijelaze između obrazovanja, osposobljavanja i tržišta rada.

Izvrješće skupine stručnjaka o inicijativi *Nove vještine za nove poslove* (2010. godine) naglasilo je nedostatak pravih vještina u Europi sa zaključkom da bi ambicije za budućnost trebale biti „nadogradnja, prilagođavanje i proširenje portfelja vještina pojedinaca“, čime ljudi “od tražitelja zaposlenja postaju oblikovatelji zaposlenja“ te “postaju sposobni donositi odluke o kojima su bolje informirani”.

Lisabonsku strategiju je naslijedila *Europa 2020.*, a jedna od njenih ključnih komponenti je Strateški okvir za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja (*E&T 2020.*). U toj je strategiji profesionalno usmjeravanje izričito uključeno u prvi strateški cilj („učiniti cjeloživotno učenje i radnu pokretljivost stvarnošću“), a implicitno u tri preostala. Profesionalno usmjeravanje ima osobito važnu ulogu u ostvarivanju referentnih točaka dokumenta *Europa 2020.*: smanjiti rano napuštanje školovanja na 10% , osigurati da 40% mlađe generacije završi program visokoškolskog obrazovanja te poduzeti aktivnosti za poboljšanje ulaska mladih na tržište rada i obrazovanja odraslih. Cjeloživotno profesionalno usmjeravanje će biti ključni element u poticanju priznavanja neformalnog i informalnog učenja, povećanju privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te u pomaganju građanima u stjecanju i obnavljanju kompetencija tijekom života.

Predloženo je da u sljedećoj fazi rada mreže ELGPN-a - u okviru inicijativa *Europe 2020.*, a posebno programa *E&T 2020.* budu uspostavljena jaka sučelja s razvojem sektorske politike EU-a u najmanje šest područja: škole, strukovno obrazovanje i osposobljavanje, visokoškolsko obrazovanje, obrazovanje odraslih, zapošljavanje i socijalno uključivanje.

Projekti financirani sredstvima EU-a: sinergije i poveznice s politikom (Operativna skupina 2.)

Naširoko je uvriježeno uvjerenje da se korist i učinak projekata koje financira EU može uvelike unaprijediti:

- smanjivanjem preklapanja projekata;
- jačanjem poveznica s politikom;
- pospješivanjem dugoročnih učinaka projekata, nakon što financiranje prestane.

U skladu s tim, sve se veća važnost pridaje poboljšanoj vrijednosti od takvih projekata, i to na dva načina:

- ostvarivanjem sinergije s ostalim povezanim projektima;
- pridavanjem veće važnosti „iskorištenosti”; odnosno traženjem promjena u politikama i praksama na temelju rada projekata. Ovo je dodatak tradicionalnom naglasku na diseminaciji - prenošenju informacija o projektu i njegovim rezultatima – te se takvoj diseminaciji daje prednost ovisno o ishodima.

Operativna skupina 2. proučila je niz projekata vezano za ova pitanja. U svjetlu ove analize, predlaže četiri niza

prijedloga koji su usmjereni na različite skupine dionika koje treba razmotriti.

Prvi niz je usmjeren na naručitelje projekata, kako na razini EU-a (Komisija i njezine izvršne agencije) tako i na nacionalnoj razini:

- Naručitelji projekta trebali bi razviti učinkovite procedure kako bi se izbjeglo preklapanje projekata.
- Kako bi se izbjeglo „otkrivanje tople vode“, koordinatori projekta (promotori) trebali bi pokazati da su upoznati s prethodnim sličnim projektima te pokazati na koji se način naslanjaju na iskustva tih projekata.
- Također bi ih trebalo poticati da pokažu kako su poveznice s relevantnim politikama integrirane u metodologiju tih projekata.
- Ove bi poveznice s politikom, gdje je to moguće, trebale biti eksplicitno povezane s četiri prioriteta Rezolucije iz 2008 godine.
- Prednost treba dati projektima koji zadovoljavaju ove kriterije.
- Treba dati podršku potencijalnim promotorima projekata, uključujući osiguranje pristupa primje-

rima dobre prakse (npr. kroz bazu podataka ili priručnik).

Drugi niz preporuka je usmjeren na nacionalne forume profesionalnog usmjeravanja (gdje oni postoje):

- Nacionalni forumi bi trebali prihvatiti proaktivnu ulogu u povezivanju projekata s nacionalnim politikama i prioritetima.
- Gdje je to prikladno, treba poticati relevantna ministarstva na sufinanciranje nacionalnog financijskog učesća u projektima koji zadovoljavaju nacionalne prioritete.
- Također bi trebali prihvatiti proaktivnu ulogu u ostvarivanju sinergije među projektima.

Treći niz preporuka odnosi se na mrežu centara *Euroguidance-a*. Prepoznato je da se strukture i uloge ovih centara razlikuju u pojedinim zemljama. Međutim, preporuča se da centri *Euroguidance-a* usko surađuju s ELGPN-om:

- kako bi održavali bazu podataka nacionalnih projekata profesionalnog usmjeravanja (uključujući projekte koje financira EU) i transnacionalnih projekata profesionalnog usmjeravanja koji uključuju partnere iz njihovih zemalja. To bi trebalo biti dio zajedničke baze podataka o politici i praksi vezano za cjeloživotno profesionalno usmjeravanje;

- kako bi promovirali uspješne projekte (dobre prakse) među tvorcima politike, dionicima i drugim relevantnim slušateljima putem Nacionalnih foruma profesionalnog usmjeravanja, gdje oni postoje, te kroz postojeće komunikacijske kanale *Euroguidance-a* (internetske stranice, konferencije, publikacije) ili neke druge;
- kako bi se uključili u raspravu s ciljem iznošenja prijedloga kako podržati učinak završenih projekata.

Posljednji niz preporuka usmjeren je na odgovorne za upravljanje relevantnim projektima:

- Koordinator projekata trebali bi uključivati relevantne dionike ne samo kada se natječu za projekt, već i u njegovo provođenje.
- Sinergijama s drugim projektima treba poklanjati pažnju ne samo u fazi prijave, već i tijekom projektnog ciklusa. To bi trebalo uključivati pridavanje pažnje mogućnosti rada u grupacijama projekata, odnosno formalnoj suradnji među projektima slične tematike.
- Slično tome, pitanjima vezanim za diseminaciju i korištenje ishoda projekta ne treba se baviti samo na kraju projekta, već i tijekom projektnog ciklusa, pri čemu se u ovaj proces uključuju svi relevantni dionici.

Evaluacija rada mreže ELGPN-a

Prije i nakon svakog važnog sastanka mreže ELGPN-a od sudionika se tražilo da ocijene (a) kako je tekao rad i (b) što se postiglo u smislu učinka na nacionalnoj (i europskoj) razini. Evaluiralo se sljedeće:

- komunikacija (proces);
- organizacijski aspekti i vodstvo/koordinacija (proces);
- umrežavanje/suradnja (proces);
- opći ishodi (rezultat);
- ishodi i učinak na nacionalnoj razini (rezultat).

Rezultati su bili objavljeni kako bi se mogli koristiti u planiranju budućih aktivnosti. U dodatku, u svibnju 2010 godine nacionalni su timovi ispunjavali *on-line* upitnik kumulativne evaluacije.

Sudionici su bili vrlo zadovoljni komunikacijom u mreži. Ocijenili su da su jasnoća zadataka i metode rada kao i vodstvo u okviru programa rada za razdoblje 2009 – 2010 bili dobri. Poboljšanja su bila potrebna vezano za poštivanje rokova i financijsko poslovanje. Većina je članica bila osobito zadovoljna mogućnošću sudjelovanja u aktivnostima kao i načelima pravičnosti i međusobnog

poštovanja članova mreže. Ocjenjeno je da su rezultati bili u skladu s dogovorenim programom rada.

U skladu s načelima metode otvorene koordinacije, zemlje članice su bile u mogućnosti koristiti ishode ELGPN-a u skladu s vlastitim prioritetima. Nekoliko je zemalja članica prevelo i prosljedilo bilješke i slične materijale ELGPN-a kako bi se mogli koristiti na nacionalnoj razini. U budućnosti bi mogla postojati mogućnost da zemlje u kojima se govori istim jezikom dijele ovu vrstu troškova.

Katalitička uloga ELGPN-a osobito je bila uočljiva tijekom nacionalnih seminara koji su bili organizirani zajedno s plenarnim skupštinama mreže ili terenskim posjetima u okviru radnih paketa. Ovi događaji su omogućili tvorcima politike i dionicima da budu informirani o međunarodnim trendovima te su omogućili zemljama domaćinima da prikažu svoje nacionalne politike i prakse.

Daljnji dokaz katalitičke uloge ELGPN-a bio je vidljiv u nekoliko zemalja. Dijeljenje iskustava poslužilo je kao inspiracija za razvoj novih usluga i novih inicijativa. Postojanje ELGPN-a bilo je osobito utjecajno u brojnim zemljama vezano za promicanje nacionalnih foruma ili nekih drugih koordinacijskih mehanizama.

Sljedeća faza

Sljedeća faza programa rada ELGPN-a (2011.- 2012.) temeljit će se na iskustvima i razvoju postignutom u dosadašnjem radu te će se u ovoj fazi pokušati povećati učinkovitost rada same mreže ELGPN-a. Njeni precizni ciljevi bit će dogovoreni s Komisijom kada se bude tražilo financiranje, ali u ovoj je fazi predviđeno da se usredotoči na sljedeće:

- povećanje uključenosti svih zemalja članica u četiri prioritetna područja;
- povećanje nacionalne svijesti o znanju i iskustvu mreže ELGPN-a, na temelju ova četiri prioriteta;
- produbljivanje rada na četiri prioriteta kroz dodatno učenje od kolega stručnjaka, osobito uzimajući u obzir ishode za svaki od njih na nacionalnoj razini i razini EU-a;
- jačanje političkih veza/sučelja između rada ELGPN-a i razvoja politike EU-a za škole, strukovno obrazovanje i osposobljavanje, visokoškolsko obrazovanje, obrazovanje odraslih, zapošljavanje i socijalno uključivanje;

- pružanje konkretne podrške nacionalnim tvorcima politike i odgovornima za planiranje i razvoj kako bi im se pomoglo u nacionalnom razvoju i razvoju politike EU-a;
- unaprjeđenje obznanjivanja rada ELGPN-a;
- jačanje veza ELGPN-a s relevantnim međunarodnim organizacijama, npr. OECD-om.

Ključni će cilj biti razviti operativne alate ili zajedničke projekte kako bi se podržalo konkretno provođenje politika. To će uključivati ažuriranje priručnika za tvorce politika u izdanju OECD/EU-a iz 2004. godine te korištenje elemenata postojećih zajedničkih referentnih alata EU-a. Novi će alati biti prvi put upotrijebljeni na nacionalnoj razini u manjem broju zemalja koje su zainteresirane za provođenje holističkog pregleda svojih nacionalnih sustava profesionalnog usmjeravanja koji se temelji na procesu učenja od kolega stručnjaka.

Prilog 1.: Nacionalne delegacije i kontaktne točke u mreži ELGPN-a za razdoblje 2009 – 2010

		Obrazovni sektor	Ministarstvo rada ili zapošljavanja	Nacionalni forum	Euroguidance	Drugi
Austrija	AT	1	1			1
Cipar	CY	1	2			
Češka Republika	CZ	1	1		1	
Danska	DK	2		3		
Estonija	EE	1	1	1		
Finska	FI	1	1			1
Francuska	FR	4	1			
Njemačka	DE	2		1		
Grčka	EL	1	1		3	
Mađarska	HU	1	1			1
Island	IS	1				3
Italija	IT		1		4	
Latvija	LV	2	2			1
Litva	LT	1	1			1
Luksemburg	LU	1				3
Malta	MT	2				
Norveška	NO	2	1			
Poljska	PL	1	2			1
Portugal	PT	1				1
Slovačka	SK	1	1			1
Slovenija	SI	1	3			2
Španjolska	ES	5				
Švedska	SE	2	1			
Nizozemska	NL	1	1		2	
Turska	TR	3				
Ujedinjena Kraljevina	UK	4				
Belgija (promatrač)	BE					1
Bugarska (promatrač)	BG	1				
Irska (promatrač)	IE	1				
Rumunjska (promatrač)	RO					
Ukupno	99	45	22	5	10	17

Prilog 2.: Doprinos zemalja članica ELGPN-a aktivnostima mreže ELGPN-a u razdoblju 2009 – 2010⁴

		RP1 CMS	RP2 Pristup	RP3 Suradnja i koordinacija	RP4 Kvaliteta	OS1 Analiza politike	OS2 Sinergija među projektima	Sastanci upravljačke skupine ELGPN-a	Plenarni sastanci
Austrija	AT	x		x, LC			x		
Cipar	CY		x	X, SM					
Češka Republika	CZ	X, LC, FV	x				x		
Danska	DK	x			X, LC		x, OSM		
Estonija	EE				x, SM	x, OSM			
Finska	FI			x	x, FV	x			
Francuska	FR	x	x, LC, FV		x	x		SgM	
Njemačka	DE		x	x, LC	x, FV	x		SgM	
Grčka	EL			x	x		x, OSM		
Mađarska	HU			x, FV	x	x		SgM	
Island	IS		X, LC, SM						
Italija	IT	x		x					
Latvija	LV			x	x			SgM	PM
Litva	LT	x, FV	x						
Luksemburg	LU	x			x			SgM	PM
Malta	MT	x							
Norveška	NO			x					
Poljska	PL		x				x, OSM		
Portugal	PT	x			x			SgM	PM
Slovačka	SK	x, SM				x, OSM		SgM	
Slovenija	SI	x		x, FV		x	x, LC		
Španjolska	ES		x	x				SgM	PM
Švedska	SE	x							
Nizozemska	NL		x						
Turska	TR		x	x		x			
Ujedinjena Kraljevina	UK	x	x, FV		x				
Belgija (promatrač)	BE								
Bugarska (promatrač)	BG								
Irska (promatrač)	IE								
Rumunjska (promatrač)	RO								

⁴ LC = vodeća zemlja, FV = domaćin terenskim posjetima, SM = domaćin zaključnog sastanka, OSM = domaćin sastanka operativne skupine, SgM = domaćin sastanka upravljačke skupine, PM = domaćin plenarne skupštine, x = sudionik

